

Manifest van de Utrechtse gemeenten voor de Staten van Utrecht 2019 – 2023

Inleiding

Op woensdag 20 maart 2019 zijn de verkiezingen voor Provinciale Staten. Voor de provincie Utrecht is dat een gebeurtenis van belang, niet alleen voor de inwoners van de provincie, maar zeker ook voor de gemeenten. De 26 Utrechtse gemeenten hebben immers als medeoverheid veel te maken met het provinciebestuur. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten afdeling Utrecht vraagt nu degenen die het nieuwe provinciebestuur gaan vormen om aandacht voor een aantal onderwerpen.

Het bestuur van de VNG Utrecht heeft tijdens zijn Najaarscongres op 23 november 2018 actief informatie opgehaald voor dit Manifest. Daarnaast is een oproep gedaan aan alle gemeenteraden en colleges van burgemeester en wethouders hun inbreng te leveren voor het Manifest van de Utrechtse gemeenten. Aan deze oproep hebben vrijwel alle gemeenten gehoor gegeven. Vervolgens zijn deze bijdragen en de tijdens het congres opgehaalde informatie verwerkt en is dit Manifest op vrijdag 1 februari vastgesteld.

Op 5 maart 2019 is hierover in het Huis voor de provincie een debat met vertegenwoordigers van de partijen die aan de Statenverkiezingen deelnemen.

De gemeenten wensen dat de provincie kiest voor een actieve houding in het verbeteren van de kwaliteit van leven van alle inwoners, jong en oud. De provincie zou daartoe naar vermogen bij moeten dragen in de hoofdthema's van dit Manifest:

- bestuurlijke samenwerking
- economie en bedrijvigheid,
- mobiliteit,
- woningbouwopgaven,
- energietransitie en klimaatadaptatie
- landelijk gebied en
- cultureel erfgoed/recreatie.

De provincie zou, net als gemeenten dat doen, jong en oud moeten betrekken in de beleidsontwikkeling en – uitvoering.

Bestuurlijke samenwerking

In lijn met de trend van opgavegericht werken en (horizontale) netwerksamenwerking zien wij ook voor de provincie een rol als gelijkwaardige partner, die afhankelijk van het onderwerp op het ene moment een meer initiërende rol kan pakken en op andere momenten het initiatief bij andere partners kan laten. Het is essentieel dat samenwerking gepaard gaat met respect voor elkaars rollen. Bij vraagstukken in het ruimtelijk domein dient de provincie zo veel als mogelijk rekening te houden met regionaal, maar ook lokaal geformuleerde visies.

Het gaat er om dat de vraag van de burger of de oplossing van het maatschappelijke probleem centraal gesteld wordt en niet de geldende regelgeving. En ook dat er tussen medeoverheden vertrouwen en samenwerkingsbereidheid is vanuit dezelfde doelstelling, te weten het oplossen van maatschappelijke problemen. Het verdient aanbeveling te werken met regionale agenda's: belangen en uitwerking kunnen per regio anders zijn. Uitgangspunten zijn eigen kracht en verantwoordelijkheid van gemeenten en daarmee van de inwoners.

Samenwerking tussen overheid-bedrijfsleven-kennisinstellingen ('triple helix') èn inwoners is niet alleen van belang op inhoudelijke gronden, maar ook relevant voor het aantrekken van (co)financiering vanuit 'Den Haag' en 'Brussel'. Binnen de provincie Utrecht zijn de afgelopen periode concrete stappen gezet om de samenwerking op dit vlak te versterken. Wij pleiten ervoor om de versterkte samenwerking verder te continueren en zo te bouwen aan een (economisch) krachtige regio.

De schaal van de provincie, de in elkaar grijpende opgaven (woningbouw en infrastructuur) èn de concurrentie om (co-)financieringsgelden vanuit Den Haag en EU met andere regio's (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport MIRT, etc.) vragen om een sterke èn integrale regionale benadering. Het provinciale bestuur heeft de taak om deze integraliteit en de betrokkenheid van alle relevante stakeholders te borgen. Voorkomen moet worden dat de impact van de provincie/regio in verhouding tot andere regio's (bijv. de metropoolregio's Amsterdam en Rotterdam – Den Haag) afneemt door een fragmentarische benadering in de Utrechtse regio.

Een groot aantal vraagstukken vraagt een bestuurlijk antwoord van provincie en gemeenten. Zeer relevant is de inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2021. De onderwerpen van dit Manifest krijgen ook een plek in de bijbehorende Omgevingsvisie. Het doel van de wet is om als overheden meer (samen) te werken vanuit vertrouwen, initiatieven mogelijk te maken en 'uitnodigingsplanologie' te bedrijven. Dit vraagt van zowel provincie als gemeenten om een open houding en het formuleren van heldere doelen in hun Omgevingsvisie.

Samen meer bereiken voor de inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven van de Utrechtse gemeenten. Een gezamenlijke aanpak die past bij de aanpak van maatschappelijke opgaven van deze tijd. Dit is wat wordt verwacht en waar gemeenten concreet invulling aan willen geven. Samenwerking tussen gemeenten onderling en met andere overheden zoals

provincie en Rijk is belangrijk, omdat maatschappelijke opgaven geen rekening houden met gemeentegrenzen. Gemeenten willen de bestaande samenwerking met de provincie graag voortzetten en vragen van de provincie een open meedenkende houding, waarbij zij als medeoverheden gezamenlijk het constructieve overleg zoeken boven eenzijdige regelgeving van bovenaf.

Wij wensen dat het bestuur van de provincie zich ook in de komende coalitieperiode, in goede samenspraak met de Utrechtse Foodvalley-gemeenten, verder gaat beijveren voor een succesvolle ontwikkeling van de Regio Foodvalley. Dit o.a. via het instrument 'Regiodeal', met steun voor de ICT-Campus Foodvalley in Veenendaal als belangrijke 'drager' van deze deal en ondersteuning van overige, mede voor Utrecht relevante Foodvalley-projecten.

Voor andere regio's geldt dat het bestuur van de provincie een actieve rol kan spelen in de opgaven die daar liggen in relatie tot de omliggende regio's. Te denken valt bijvoorbeeld aan de versterking van het Groene Hart en een goede aansluiting met de Metropool Regio Amsterdam.

Economie en bedrijvigheid

Op het terrein van economie en bedrijvigheid staan provincie en gemeenten voor de enorme opgave om de verwachte groei te accommoderen. De wijze van samenwerking vraagt een andere benadering, te weten minder directief, meer van onderaf, met oog voor zowel het regionaal en provinciaal belang als het lokale belang. Gemeenten moeten weten wat zij willen en reële keuzes maken en het is aan de provincie de dialoog te organiseren en de eigen positie te verduidelijken.

Om regionale opgaven effectief en voortvarend te kunnen oppakken is het noodzakelijk dat de provincie ook een bijdrage levert in de vorm van (co-)financiering. Hierbij kan o.a. gedacht worden aan het wegnemen van belemmeringen bij binnenstedelijke gebiedstransformatie om versnelde woningbouwproductie mogelijk te kunnen maken. Ondersteuning vanuit de provinciale retailvisie om de transitie van (leegstaande) winkelpanden te realiseren is wenselijk om daarmee de regionale functie van winkelsteden te handhaven en te versterken. In concreto is er behoefte aan een provinciaal fonds voor het herbestemmen van voormalige winkelpanden c.q. de aanpak van leegstand, te meer omdat het vooral ook een leefbaarheidsvraagstuk is. Dit is vooral te zien in samenhang met binnenstedelijke vernieuwing, het vergroten van de leefbaarheid van stads- of dorpskernen en de vergroening daarvan.

De provincie kan een positieve rol spelen bij het versterken van de regionale economische kracht onder andere door ruimte en vertrouwen te geven waar het kan en de regierol te reserveren voor situaties en ontwikkelingen die daar om vragen.

Dit geldt bijvoorbeeld op het gebied van detailhandel waar het van belang is dat er flexibel kan worden ingespeeld op nieuwe trends en ontwikkelingen zonder daarbij de vitaliteit van de bestaande winkelgebieden uit het oog te verliezen. Kortom: maatwerk moet centraal staan. In alle gevallen moet vertrouwen in de capaciteit van individuele steden en gemeenten om, in nauw overleg met de partners in de regio, adaptief in te spelen op economische en maatschappelijke

ontwikkelingen en trends, de basis vormen voor de wijze waarop de provincie samenwerkt met gemeenten.

Er bestaat daarnaast ook nadrukkelijk de behoefte aan nieuw te ontwikkelen bedrijventerreinen ten behoeve van de expansie van bestaande bedrijven en de verplaatsing daarvan alsmede de vestiging van nieuwe ondernemingen, dit mede in relatie tot de transformatie van huidige bedrijvenlocaties tot woningbouwlocaties. Gemeenten opteren voor een fonds voor het uitplaatsen van industriële bedrijven uit woongebieden. Een dergelijk fonds genereert eveneens kansen en voordelen met het oog op maatschappelijke belangen van binnenstedelijke vernieuwing, het vergroten van de leefbaarheid van het centrum van stad of dorp en de vergroening van dat centrum.

Zowel bij de uitgiftecapaciteit van bedrijventerreinen als bij de nieuwbouwcapaciteit van kantoren dreigt een tekort te ontstaan. De provincie heeft met het Provinciaal Inpassingsplan (PIP) kantormeters geschrapt, maar vooral op plekken waar deze meters al niet gerealiseerd zouden worden. Er is echter behoefte nieuwbouw te laten plaats vinden op (her-)ontwikkelingslocaties. Daarvoor vragen gemeenten de ruimte aan de provincie. Ook hier moet maatwerk plaatsvinden. Het is van het grootste belang dat op dit moment voldoende plannen voor de ontwikkeling van bedrijventerreinen in voorbereiding zijn of komen om aan de toekomstige vraag te kunnen voldoen. In de huidige planvorming (Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie, Provinciale Ruimtelijke Verordening, Regionale Energie Strategie), zoals voorzien door de provincie, komt dit onvoldoende tot uiting. In de uitwerking van de RES zou dit meegenomen moeten worden.

Gemeenten verwachten dat provinciaal economisch beleid de opgave van de regio ondersteunt en waar nodig faciliteert. En ook dat het kantorenbeleid, het beleid inzake bedrijventerreinen en het vestigingsbeleid (breed) aansluiten bij het streven naar complementariteit in de regio en dat ondernemers op gepaste wijze ruimte krijgen om te kunnen ondernemen.

Provincie en gemeenten kunnen samen de competitieve regio uitbouwen tot de meest samenwerkende regio met de beste economie. Ruimte voor groeiende bedrijvigheid wordt allereerst gezocht in bestaand stedelijk gebied. In een aantal gemeenten zijn voor de komende decennia nieuwe locaties daarbuiten nodig met inachtneming van een zorgvuldige inpassing in het landschap.

Verder verwachten wij een innoverende rol van de provincie bij de doorontwikkeling van de Utrechtse economie naar een circulaire economie en bij de nieuwe verdienmodellen in het landelijke gebied.

Het is van belang dat het mogelijk wordt niet voor bewoning bedoelde terreinen flexibel in te kunnen richten. Concreet gaat het daarbij om de terreinen langs de A12: er is behoefte aan een flexibele zone waarin diverse functies een plek kunnen krijgen.

De diverse bedrijventerreinen en de daar gevestigde ondernemers vormen de banenmotor van gemeenten. De profilering van deze bedrijventerreinen en het uitbreiden, flexibel en aantrekkelijk maken en houden zijn belangrijk. Daarbij zijn voldoende planologische mogelijkheden noodzakelijk. Er zijn duidelijke

verbanden met thema's als mobiliteit, goede bereikbaarheid, de wens tot uitbreiding of revitalisering van bedrijventerreinen, het tegengaan van kantorenleegstand, duurzaam ondernemen, de circulaire economie en de krapte op de arbeidsmarkt.

Gemeenten hebben de wens samen op te trekken bij dergelijke grote opgaven. De noodzaak daartoe is ook evident. Het gaat dan niet alleen om samenwerking en afstemming van beleid tussen provincie en Utrechtse gemeenten, maar ook in regionaal verband vanuit de Utrechtse regio's met de regio's in omliggende provincies.

Mobiliteit

Ook mobiliteit stelt overheden voor de nodige uitdagingen en kan ook niet los worden gezien van woningbouw en werkgelegenheid. Het is zaak die elementen met elkaar in verbinding te brengen. Woningbouw moet zoveel mogelijk geconcentreerd worden op die locaties waarvan de bereikbaarheid optimaal is en waar zich de werkgelegenheid bevindt.

Aandachtspunt is wel de bereikbaarheid van de buitengebieden en de kleine kernen. De aantrekkende economie en de verwachte groei van het aantal woningen en inwoners – zoals omschreven in het Programma U Ned – zet extra druk op de capaciteit van het wegennet en het ov-netwerk.

Voor zowel inwoners, werkenden als recreanten is een goede bereikbaarheid via alle verkeersmodaliteiten van elementair belang. Deze verbindingen eindigen niet bij een regio- of provinciegrens en daarom vraagt dit een brede visie en (inter)provinciale afstemming. Een grote wens is een beter en betrouwbaarder openbaar vervoer – waarbij afstemming met aansluitende ov-regio's van belang is – met meer oog voor lokale belangen en samenwerking met betrokken gemeenten bij een nieuwe concessieverlening. In het bijzonder is een snelle ov-verbinding met het Utrecht Science Park van belang.

Verder impliceert een goede bereikbaarheid, naast aandacht voor maatwerk in het openbaar vervoer en langzaam verkeer-aansluitingen op de snelle ov-verbindingen, ook aandacht voor verkeerveilige provinciale verbindingswegen, zeker ook waar deze steden of dorpen doorsnijden.

De provincie beschikt als ov-autoriteit over de middelen en de bevoegdheden. Gemeenten verwachten dat deze middelen worden ingezet in lijn met de integrale ontwikkelstrategie van knooppuntontwikkeling. Daarbij pleiten gemeenten, ook in het kader van de bereikbaarheid, zowel in financiële als bestuurlijke zin voor een sterke bijdrage in de verdere uitbouw en verbetering van het regionale fietsnetwerk.

De provincie is een belangrijke partner in het realiseren van de ambities op het terrein van (fiets)infrastructuur en de bereikbaarheid en leefbaarheid van de Utrechtse buitengebieden door middel van mobiliteitsmaatregelen.

Daarnaast zullen Utrechtse overheden samen moeten optrekken om Den Haag en eventueel Brussel te verleiden om de agglomeratiekracht van Utrecht verder te versterken door investeringen in rails en leefbaarheid langs autosnelwegen.

Hierbij wordt bijzondere aandacht gevraagd voor de fileproblematiek op de A27 omdat deze – naast de A2 en A12 – een belangrijke verkeersader is.

Mobiliteit is een grensoverschrijdend vraagstuk en daarom willen wij de bestaande samenwerking binnen (en buiten) de provincie in stand houden en waar mogelijk versterken. Wij vragen de provincie om een regionale aanpak van het mobiliteitsvraagstuk samen met de regio, de omliggende provincies en de vervoersregio Amsterdam – Amstelland. Hierbij denken wij aan het vaststellen van een gezamenlijke agenda en het instellen van een financieringsfonds.

Een goede bereikbaarheid is voor de economische ontwikkeling van de gehele provincie van essentieel belang. Dat geldt bijvoorbeeld voor het noordwestelijke deel van de provincie, maar ook voor de regio rondom Veenendaal en het zuidoosten van Utrecht. De inzet om de doorstroming op provinciale wegen zoals de N201, N212 en N233 (o.a. Rijnbrug) te verbeteren vraagt om doorzetten en zo mogelijk intensiveren. Gemeenten hebben er groot belang bij dat de uitvoering van het werk aan de Rijnbrug snel ter hand genomen wordt.

Alle gemeenten zijn gebaat met de gezamenlijke inzet (provincie, gemeenten en regio) voor het behoud van de InterCity-status van stations in hun omgeving alsmede het versterken daarvan bij de uitwisseling van vervoersmodaliteiten.

Woningbouwopgave

Ten aanzien van de woningbouwopgave erkennen de Utrechtse gemeenten dat concentratie noodzakelijk en dus onontkoombaar is. Maar het gaat daarbij niet alleen om het halen van de aantallen. Er moet een breed gedragen, integrale visie op de woningbouwopgave komen, die recht doet aan de omvangrijke woningbehoefte in de regio, rekening houdt met de specifieke behoeften en het behoud van de vitaliteit van de kleine kernen en de ruimtelijke kwaliteiten van de provincie Utrecht geen schade berokkent. Een goede afstemming tussen provincie en gemeenten is hierbij noodzakelijk.

Gemeenten vinden het van belang binnen afzienbare tijd met provincie en regio's te komen tot een dialoog over de toekomstige woningbouwontwikkeling met aandacht voor daaraan verbonden opgaven zoals mobiliteit, energietransitie, klimaatadaptatie e.d.

Wij vinden het belangrijk om de groei die op de regio afkomt ook in onze eigen regio te faciliteren. Dat betekent dat er ook mogelijkheden moeten worden geboden in de provinciale Omgevingsvisie om onder voorwaarden buiten de 'rode contouren' te bouwen. Wat ons betreft heeft de provincie een rol waar het gaat om het wegnemen van de drempels die het (versneld) realiseren van de woningbouwopgave in onze regio belemmeren.

Knooppuntontwikkeling is een belangrijk middel om de groei van wonen, werken en verplaatsen in een beperkte ruimte op te vangen. Door wonen en economische activiteiten te concentreren op plekken waar gemakkelijk kan worden gewisseld tussen fiets, auto en openbaar vervoer moeten overheden inzetten op een integrale ontwikkelstrategie die de kwaliteiten van Utrecht

behoudt en versterkt. Regionale afstemming is daarbij nodig om het groene landschap te sparen en de leefbaarheid binnen en buiten de rode contouren te waarborgen.

Gemeenten willen de omvangrijke regionale woningbouwopgave met voorrang realiseren binnen bestaand stedelijk gebied en binnen de dorpen, niet door te bouwen op grote uitleglocaties. Het landschap in onze provincie is van grote economische en maatschappelijke betekenis. Het moet daarom worden gevrijwaard van omvangrijke woningbouwopgaven.

Kleine kernen vragen om maatwerk en ruimte om kleine aantallen woningen – nodig voor de omvang van de bevolking en draagvlak voor voorzieningen – buiten de rode contouren te realiseren.

In relatie tot de grote woningbouwopgave dringen gemeenten niet aan op vereenvoudiging of schrappen van regels, zeker niet waar deze regels dienstbaar zijn aan de bescherming van kwaliteiten in de gezamenlijke groene ruimte. Maar wel op snelheid in de besluitvorming, zowel over de woningbouw zelf als over de investeringen in de noodzakelijke bereikbaarheid van die woningen. Het snel kunnen bouwen moet ook de gezamenlijke inzet van provincie en gemeenten zijn in de afspraken die er met het Rijk gemaakt moeten worden.

Voor duizenden woningen moeten locaties worden gevonden. Hiervoor zijn gezamenlijke visievorming en snelle uitvoering noodzakelijk. Een belangrijke randvoorwaarde vormt de ontsluiting van deze nieuwbouwlocaties, zowel voor autoverkeer als openbaar vervoer.

De Decentralisatie Beschermd Wonen wordt hierbij een grote extra opgave die zorg, wonen, werk en bereikbaarheid met elkaar moet gaan verbinden.

Er zijn gemeenten waarvan de resterende woningbouwmogelijkheden op eigen grondgebied uitgeput raken, terwijl er wel behoefte bestaat aan extra woningen. Voor gemeenten die tegen hun fysieke grenzen aanlopen moet de provincie, in samenwerking met de betreffende gemeente, nieuwe ruimte voor ontwikkelingsmogelijkheden onderzoeken.

Energietransitie en klimaatadaptatie

Afstemming en samenwerking zijn vereisten voor het realiseren van de doelstellingen op het terrein van energietransitie en klimaatadaptatie. Er moet erkenning zijn voor het spanningsveld tussen stad en platteland, denk aan beschikbare ruimte. Toch zouden ook de kansen in stedelijk gebied gepakt moeten worden. Meer kennisdeling tussen provincie en gemeenten is gewenst.

De in 2019 door provincie en regio gezamenlijk op te stellen Regionale Energie Strategie (RES) moet inzicht geven in de ruimte die nodig is voor de energietransitie: wind- en zonne-energie, de noodzakelijke CO₂-reductie en klimaatadaptatie.

De maatregelen die in dat verband worden genomen kennen in veel gevallen een sterk ruimtelijke dimensie die vaak verder reikt dan de grenzen van gemeenten (de energiestrategie vraagt ruimte in het landelijk gebied, maar ook

binnenstedelijk) en regio's. Dit vraagt om regionale afstemming. De provincie is in dit kader een belangrijke partner.

Gemeenten zullen zich tot het uiterste inspannen om gezamenlijk in de regionale behoefte aan elektriciteit en warmte te voorzien. Het is raadzaam dat de provincie voluit meedoet in de ontwikkeling van de Regionale Energie Strategieën die eind 2019 afgerond moeten zijn. De provincie kan ook financieel of met expertise ondersteuning bieden. Duidelijk is dat er behoefte is aan nieuwe ruimtelijke kaders, omdat er te weinig mogelijkheden zijn voor plaatsing van windturbines en zonneweides als alle provinciale ruimtelijke regels onverkort van kracht blijven.

Gemeenten zien als randvoorwaarde bij de RES onder andere dat er voldoende planologische ruimte geboden wordt voor de invulling van initiatieven op het gebied van energietransitie. Daarnaast is overleg met netbeheerders van belang om te komen tot een spoedige verzwaring van het energienetwerk. Gemeenten hopen op provinciale steun, financieel en anderszins, bij hun streven de binnen de bebouwde kom aanwezige hoogspanningslijnen ondergronds te brengen.

De landelijke en provinciale subsidiemogelijkheden zijn voor bewoners en bedrijven een belangrijke factor voor investeringen in energiemaatregelen. Voor de lagere inkomens met koopwoningen zijn aanvullende maatregelen vanuit de provincie wenselijk. Bij de warmtetransitie zijn grond- en waterbeschermingszones wel een aandachtspunt. Dat vraagt dat de provincie optreedt bij de afweging tussen de situering van die zones en de noodzaak van boringen ten behoeve van de energieopwekking, maar ook aandacht heeft voor het feit dat gemeenten hinder (kunnen) ondervinden van de strenge regels in de boringsvrije zone, omdat gebruik van de bodemenergie in dat gebied daardoor sterk wordt belemmerd.

Daarnaast pleiten gemeenten voor aanpassing van provinciale regelgeving waardoor meer met bodemenergie kan worden gedaan, waarbij gemeenten zich tegelijkertijd inzetten voor goed beheer van grondwaterverontreiniging. Samenwerking is wenselijk omdat gemeenten de noodzakelijke oppervlakte-intensieve energieopwekking niet (volledig) binnen hun grenzen kunnen oplossen. De provincie zou daarbij een stimulerende en faciliterende rol kunnen vervullen.

Klimaatadaptatie wordt steeds urgenter, met name voor de steden. Gemeenten treffen daarom diverse maatregelen, maar om die tot een succes te maken zijn expertise en subsidiemogelijkheden vanuit de provincie gewenst.

Ter bestrijding van overstromingen is het noodzakelijk de dijken versneld verder te versterken. De provincie wordt gevraagd om in samenwerking met andere provincies de hiervoor noodzakelijke druk uit te oefenen op de verantwoordelijke partijen.

Landelijk gebied

In algemene zin vragen de gemeenten de provincie oog te hebben voor de lokale leefbaarheid vooral in de kleinere kernen, zeker in relatie tot grootstedelijke vraagstukken. De provincie Utrecht kent immers verschillende gemeenten waaronder een aantal kleinere plattelandsgemeenten die een eigen dynamiek en karakter hebben.

Het landelijk gebied heeft te maken met de effecten van maar liefst vier transities: in de landbouw, op het gebied van energie, ten aanzien van voedsel en met betrekking tot het wonen. Dat leidt tot een toenemende druk op het buitengebied. Het platteland is immers een plek waar wonen, werken en recreëren gecombineerd moeten kunnen worden. Om die opgaven goed te kunnen vormgeven is meer regionaal overleg nodig dan nu het geval is. Gemeenten menen dat de provincie hierin het voortouw moet nemen.

De druk op het landelijk gebied neemt toe. De vraag naar ruimte voor nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied is naar verwachting groter dan de mogelijkheden hiervoor. Het is zaak de verbinding tussen de stad en het platteland te versterken, door goede recreatieve voorzieningen en verbindingen.

Daarnaast is afstemming noodzakelijk over onze landschappen en (cultureel) erfgoed, zoals bijv. de Grebbelinie, natuurgebieden en de Nationale Parken Utrechtse Heuvelrug en Veluwe, maar ook het veenweidegebied in het westen van de provincie. Dit vraagt samenwerking, ook over de provinciegrenzen heen.

Gemeenten en provincie zullen in gezamenlijkheid één visie voor het buitengebied moeten ontwikkelen, die buiten de rode contouren de basis moet vormen voor zowel de provinciale Omgevingsvisie als regionale of gemeentelijke ruimtelijke en economische programma's. Er is dringend een gezamenlijke visie nodig waarin de verschillende opgaven samen komen, en ook de huidige gebruikers zoals (agrarische) ondernemers, bewoners en recreanten worden bediend. Vanzelfsprekend wordt in een dergelijke visie met respect omgegaan met eigenstandige waarden zoals natuur, biodiversiteit en cultuurhistorie. Gemeenten verwachten van de provincie dat snel kan worden afgesproken hoe een gezamenlijke integrale verkenning ter hand wordt genomen. Om de leefbaarheid van het buitengebied te behouden, zijn maatwerkafspraken wenselijk tussen gemeenten en provincie met betrekking tot woningbouw en infrastructuur.

Cultureel erfgoed en recreatie

Voor het behoud van een goed en gezond woonmilieu ('gezond stedelijk leven') moet ervoor worden gezorgd dat de aanleg van nieuwe recreatievoorzieningen en -gebieden gelijke tred houdt met de bevolkingsgroei. Zeker voor groeiende steden zoals Amersfoort is het belangrijk dat de provincie in haar ruimtelijk beleid en recreatiebeleid daarvoor voorwaarden schept. Het gaat daarbij om (doorgaan met) investeren in de ontwikkeling en instandhouding van regionale routestructuren en het mede faciliteren van aanleg en instandhouding van andere bovenlokale voorzieningen voor de openluchtrecreatie.

In het cultureel regioprofiel (“Eeuwig Jong”, oktober 2018) staan thema’s en uitdagingen geformuleerd die in samenwerking tussen de steden (Amersfoort, Utrecht) en de provincie moeten worden uitgewerkt. Hierbij staat onder andere de buitengewoon hoge dichtheid van cultuurhistorisch erfgoed, als één van de sterke punten van de regio, centraal. Het is belangrijk dat de provincie de steden ondersteunt bij het uitwerken van het culturele regioprofiel. Ook voor de instandhouding van lokaal erfgoed met bovenlokale betekenis is de provincie medeverantwoordelijk. Daarbij gaat het om uiteenlopende vormen van erfgoed, zoals industrieel, cultureel, religieus, agrarisch en militair.

Gemeenten rekenen op de inzet van de provincie voor het behoud van de cultuurhistorische waarde van het landschap en de gebouwen daarin. Dat geldt ook voor extra inzet en ondersteuning van recreatieve mogelijkheden bijvoorbeeld bij de promotie van recreatiegebieden. Dat gaat samen met het investeren in vaar-, wandel- en fietsroutes.

Er is op grote delen van de provincie sprake van groeiende druk in relatie tot wonen en recreëren. Het reeds aanwezige stedelijke voorzieningenniveau en de bijzondere omringende groene kwaliteiten (de Nationale parken De Hoge Veluwe en de Heuvelrug, het agrarisch cultuurlandschap en de Grebbelinie) maken bijv. het oostelijke deel van de provincie interessant, zowel voor bewoners als voor bedrijven. Een goede mobiliteit en bereikbaarheid zijn daarbij van groot belang. Voor het westelijk deel van de provincie geldt dat voor de gebieden van de Recreatieschappen waar het provinciaal bestuur een actieve rol in heeft en voor de versterking van de recreatieve mogelijkheden van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

De Utrechtse gemeenten rekenen er op dat de onderwerpen in dit Manifest en de bijbehorende opmerkingen en oproepen de aandacht krijgen die deze verdienen en gaan daarover graag met de provincie in gesprek.

Vastgesteld door het bestuur van de VNG Utrecht in zijn vergadering van 1 februari 2019.

Nadere informatie is te verkrijgen via: secretariaat@vngutrecht.nl